

Република Србија
ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД
5 Пж 4520/18
28.11.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД, у већу састављеном од судије Весне Тодоровић, председника већа, судије Ђорђа Јовановића и судије Љиљане Миловановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца МЕДИФАРМ а.д. Београд, ул. Бачванска бр. 21А, кога заступа пуномоћник Снежана Митровић, адвокат из Београда, ул. Бачванска бб, против туженог АИК БАНКА а.д. Београд, Булевар Михајла Пупина бр. 155ђ, ради утврђења, вредност предмета спора 311.150,40 динара, одлучујући о жалби тужиоца изјављеног против пресуде Привредног суда у Београду П 1615/18 од 12.06.2018. године, у седници већа одржаној дана 28.11.2019. године, донео је следећу:

ПРЕСУДУ

I ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Привредног суда у Београду П 1615/18 од 12.06.2018. године у ставовима I и II изреке и **ПРЕСУЂУЈЕ**:

УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужиоца па се утврђује да је одредба члана 7. алинеја 1 Уговора бр. 07040032-88-2012 који је закључен између тужиоца Медифарм а.д. из Београда као корисника кредита и Alpha bank а.д. Београд која гласи „корисник се обавезује да плати Alpha bank а.д. накнаду од 0,50% на име трошкова обрада и пуштања кредита у течај, једнократно унапред на износ одобреног кредита, у динарској противвредности по продајном курсу Alpha bank за ЕУР, на дан пуштања средстава кредита у течај“ апсолутно ништава и без правног дејства.

УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужиоца па се обавезује тужени да тужиоцу исплати износ од 311.150,40 динара са законском затезном каматом почев од 04.04.2012. године до исплате, а у року од 8 дана од дана достављања писменог отправака пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 63.146,00 динара, а у року од 8 дана од дана достављања писменог отправака пресуде.

II ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 33.823,00 динара, а у року од 8 дана од дана достављања писменог отправака пресуде.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 1615/18 од 12.06.2018. године у ставу I изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се: утврди да је одредба члана 7. алинеје 1 Уговора бр. 07040032-88-2012 који је закључен између Медифарм

а.д. из Београда као корисника кредита и Alpha bank а.д. Београд која гласи „корисник се обавезује да плати Alpha bank а.д. Београд накнаду од 0,50% на име трошкова обраде и пуштање кредита у течај, једнократно унапред на износ одобреног кредита, у динарској противвредности по продајном курсу Alpha bank за ЕУР на дан пуштања средстава кредита у течај“ апсолутно ништав и без правног дејства; да се обавезе тужени да тужиоцу исплати износ од 311.150,40 динара као и да се обавезе тужени да тужиоцу исплати на износ од 311.150,40 динара законску затезну камату за период од 04.04.2012. године до коначне исплате. У ставу II изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Благовременом и дозвољеном жалбом тужилац побија напред наведену пресуду због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђено чињеничног стања, погрешне примене материјалног права са предлогом да другостепени суд усвоји жалбу и укине првостепену пресуду или да исту преиначи. У образложењу жалбе тужилац указује на битну повреду парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку. Тужилац наводи да му општи услови пословања нису уручени од стране туженог, а чак и да су му уручена не би знао колика ће му бити ефективна каматна стопа и које ће трошкове имати. Такође наводи да према одредби члана 8. Уговора о кредиту која дефинише ефективну каматну стопу јасно стоји да тужилац није био упознат са њеном висином него је прописано да ће она бити одређена приликом пуштања кредит у течај и да ће бити исказана у плану отплате. Тужилац наводи да тужени није пружио никакве доказе да је тужиоца као корисника кредита информисао о врсти и висини свих накнада и трошкова које падају на његов терет и да тужени није доставио доказе да је тужиоцу пре закључења уговора послао понуду која садржи такве податке. Надаље, тужилац наводи да спорна одредба уговора не прецизира који су то стварни трошкови које је банка имала приликом обраде захтева и пуштања у течај конкретног кредита. Тужилац наводи да је у конкретном случају тужени као давалац кредита имао већ унапред припремљену форму уговора и да се нејасне одредбе код оваквих уговора тумаче у корист оне стране која је приступила уговору. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражио.

Испитујући правилност и законитост првостепене пресуде у смислу члана 386. Закона о парничном поступку другостепени суд налази да је жалба тужиоца основана.

У поступку доношења побијане пресуде нису учињене битне повреде одредаба парничног поступку из члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на које другостепени суд пази по службеној дужности. Нема ни повреде из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку на које се неосновано жалбом указује јер пресуда нема недостатке због којих се не може испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац као корисник је заједно са Alpha bankом а.д. закључио Уговор о средњорочном кредиту бр. 07040032-88-2012 дана 30.03.2012. године који је за предмет имао регулисање међусобних односа уговорних страна по основу коришћења средњорочног кредита који Alpha bank а.д. одобрава кориснику до максималног износа од 550.000,00 еура. На основу садржине одредбе члана 7. алинеја 1. уговора првостепени суд је утврдио да се корисник обавезује да плати банци накнаду од 0,50% на име трошкова обраде и пуштања кредита у течај, једнократно унапред на износ одобреног кредита, у динарској противвредности по продајном курсу Alpha bank а.д. за еуро на дан пуштања средстава кредита у течај. На основу садржине одредбе члана 8. уговора првостепени суд је утврдио да је прописано да ће висина ефективне каматне стопе бити одређена приликом пуштања кредита у течај и биће исказана у Плану отплате кредита и у прегледу битних елемената отплате кредита. Из садржине извода текућег рачуна првостепени суд је утврдио да је дана

03.04.2012. године у корист тужиоца уплаћен износ од 61.105.000,00 динара на име пуштања кредита у течај и да је истог дана на терет тужиоца извршена исплата износа од 311.150,40 динара на име наплате накнаде. Из садржине решења Агенције за привредне регистре БД 31268/17 од 13.04.2017. године првостепени суд је утврдио да је извршена промена пословног имена и то тако што се брише Alpha bank Србија а.д. Београд и уписује Jubanka а.д. Београд а из садржине решења Агенције за привредне регистре БД 109417/2017 од 22.12.2017. године првостепени суд је утврдио да се услед статусне промене припајања брише Jubanka а.д. Београд као друштво које престаје припајањем а уписује Агроиндустријска комерцијална банка АИК банка а.д. Београд као друштво стицалац.

Првостепени суд је утврдио увидом у Опште услове пословања Alpha bank Србија а.д. од децембра 2011. године да је чланом 1.11. прописано да Општи услови уређују стандардне услове за пословање банке са клијентима, опште услове за испостављање пословног односа између банке и клијента, остваривање комуникације, обављања трансакција и других начина обављања пословања, као и друга питања док је чланом 1.3. Општих услова пословања прописано да се примена општих услова обезбеђује закључењем уговора између банке и клијента у којем клијент потврђује да је упознат и да прихвата опште услове пословања банке, као и да у том случају општи услови пословања имају правну снагу уговора. Чланом 5.1. Општих услова пословања одређена је ефективна каматна стопа по основу кредитних производа и то на тај начин да представља јединствену цену кредитног производа, односно услуге банке, којом су поред редовне камате обухваћене накнаде и други трошкови које корисник кредита плаћа поводом коришћења кредита на основу закљученог уговора о кредиту, а који су познати у моменту исказивања ове стопе и које банка обрачуна и објављује у складу са прописима.

Код оваквог стања у списима предмета, првостепени суд је одлучујући најпре о делу тужбеног захтева који се односи на утврђење ништавости спорне одредбе уговора, утврдио да тужбени захтев није основан. Првостепени суд је утврдио да наведена одредба Уговора о кредиту, закљученог између тужиоца и туженог, није ништава у смислу противности принудним прописима, јавног поретку и добрим пословним обичајима а у смислу члана 103. Закона о облигационим односима. Првостепени суд налази да је предметним Уговором о кредиту, тужени као банка, чија је основна делатност остваривање прихода од пласмана новчаних средстава, одобрила тужиоцу кредит у одређеном новчаном износу а да се тужилац обавезао да наведени износ врати у свему у складу са чланом 1065. Закона о облигационим односима и то тако што би поред примљене главнице новчаних средстава, банци платио и уговорену камату. Првостепени суд налази да у специјалним одредбама које регулишу уговор о кредиту Закона о облигационим односима није изричито законом предвиђено право банке да приликом пласмана новчаних средстава кроз уговор о кредиту, од корисника кредита наплаћује и накнаде за трошкове свог пословања, али да исто не значи да је уговарање овакве врсте накнаде забрањено. Првостепени суд је утврдио да трошкови обраде кредита и пуштање кредита у течај, могу бити исказани у процентуалном износу и да се наплаћују кроз обрачун ефективне каматне стопе. Такође, првостепени суд налази да према општим условима пословања туженог, ефективна каматна стопа представља јединствену цену кредитног производа, којом су поред редовне камате обухваћене накнаде и други трошкови које корисник кредита плаћа поводом коришћења кредита на основу закљученог уговора о кредиту, а који су познати у моменту исказивања ове стопе, и које тужени обрачунава и објављује у складу са прописима и да је у складу са наведеним, тужени трошак обраде кредита и пуштања кредит у течај, исказао кроз

обрачун ефективне каматне стопе. Првостепени суд налази да уговореном једнократном накнадом у висини од 0,50% од износа кредита, а за обраду кредитног захтева, тужена за себе није супротно члану 15. Закона о облигационим односима, уговорила корист која би била несразмерна обављеном послу и којем би се нарушило начело једнаке вредности узајамних давања. Такође, првостепени суд налази да сам износ ове накнаде није несразмеран у процентуалном износу од 0,50% од износа кредита. Првостепени суд је утврдио да како наведена одредба није противна принудним прописима, јавном поретку и добрим пословним обичајима, да је неоснован захтев тужиоца и за исплату потраживања на име стицања без основа, па је у складу са наведеним донео одлуку као у ставу I изреке побијане пресуде.

Према становишту другостепеног суда, правна квалификација утврђених чињеница према којима тужени има право на наплату накнаде за обраду кредитног захтева и пуштања кредита у течај, није правилна.

Наиме, правилно је првостепени суд пошао од примене одредбе члана 1065. Закона о облигационим односима којим је регулисан појам уговора о кредиту којим су суштински предвиђене основне обавезе уговорних страна. Одредбом члана 1065. Закона о облигационим односима је пре свега предвиђена обавеза корисника кредита да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Међутим, наведеном законском одредбом није забрањена могућност банке да наплаћује евентуално друге трошкове које има поводом одобравања кредита. Право банке да обрачунава одређене трошкове поводом закључења уговора о кредиту произлази из одредбе члана 43. Закона о банкама који је важио у време закључења уговора и којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камате и накнаде банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке даље је дефинисано подзаконским актом и то Одлуком Народне банке Србије о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику. Наведеном одлуком, која се односи на физичка лица како кориснике финансијских услуга, између осталог дефинисан је појам ефективне каматне стопе тако што је један од елемената ефективне каматне стопе нето новчани ток, а под новчаним током се подразумевају сва новчана примања и сви новчани издаци корисника који настају поводом коришћења кредита. Затим један од обавезних елемената обрасца који се уручују кориснику јесте износ који корисник кредита плаћа поводом коришћења кредита на основу закљученог уговора о кредиту и то трошкови обраде кредита, трошкови пуштања кредита у течај, годишње провизије на име накнаде за администрирање кредита, накнаде за неискоришћени део оквирног кредита, износ премије осигурања ако је осигурање услов за коришћење кредита, трошкове отварања и вођење рачуна који су услов за одобрење кредита и други трошкови у вези са споредним услугама које су услов за коришћење кредита које сноси корисник кредита и који се сви уносе у колону друге уплате/ трошкови. Наведеним актима није прописана обавеза да се таксативно и појединачно наведе шта чини трошкове обраде кредита нити се може очекивати да ови трошкови на тај начин буду опредељени. У складу са тим банка може ове трошкове да определи или у номиналном износу или у процентуалном износу од износа одобреног кредита. Стога, сама чињеница да су трошкови кредита одређени у процентуалном износу од износа који се ставља на располагање кориснику кредита такву уговору одредбу не чини ништавом у смислу одредбе члана 103. и 47. Закона о облигационим односима. Тумачење и значај претходно наведених појмова не може бити другачије ни када се као корисници финансијских услуга јављају правна лица, јер су појам и садржина ефективне каматне

стопе исти без обзира на непосредне кориснике. У складу са тим се претходно наведено односи и на могућност обрачуна и наплате трошкова обраде кредита у односу на правна лица као кориснике финансијских услуга.

Међутим, оно што је битно код уговарања трошкова обраде кредита јесте да се исти кориснику кредита јасно и недвосмислено предоче у понуди коју је банка дала за закључење уговора или у прегледу битних елемената па даље у плану отплате кредита. Претходно наведено подразумева да је корисник кредита приликом закључења уговора јасно упознат да ће поред обавезе плаћања уговорне камате имати обавезу да сноси и друге трошкове у вези одобравања кредита, а то даље подразумева да је корисник кредита у тренутку закључења уговора односно у тренутку давања понуде упознат како са висином номиналне каматне стопе, тако и са висином ефективне каматне стопе која садржи наведене трошкове. Најтранспарентнији начин изражавања ефективне каматне стопе као начина на који ће се одредити колико ће тачно износити трошкови једног уговора о кредиту јесте изражавање или у понуди или у плану отплате.

На основу претходно наведеног произлази да банка има право на наплату трошкова банкарских услуга, па тако одредба уговора о кредиту којим се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове обраде кредита није ништава под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислено податке о трошковима кредита.

Терет доказивања одлучне чињенице да ли је тужилац унапред обавештен о накнади за обраду кредита а самим тим и о висини ефективне каматне стопе, је на туженом јер тужилац не може доказивати негативну чињеницу. У конкретном случају, тужени све до закључења главне расправе није пружио доказе да је тужиоца на јасан и транспарентан начин информисао о висини ефективне каматне стопе у којој су садржани издаци корисника кредита у вези са закљученим уговором о кредиту, па и трошкови обраде кредита. Чланом 8. Уговора о средњорочном кредиту бр. 07040032-88-2012 од 30.03.2012. године прописано је да ће висина ефективне каматне стопе бити одређена приликом пуштања кредита у течај и биће исказана у Плану отплате кредита и у прегледу битних елемената отплате кредита. Дакле, самим уговором одређено је да ће висина ефективне каматне стопе бити одређена приликом пуштања кредита у течај и биће исказана у Плану отплате кредита и у прегледу битних елемената отплате кредита. Имајући у виду наведено, те како у самом уговору о кредиту није одређена висина ефективне каматне стопе, нити је тужени пружио доказе у виду понуде, прегледа битних елемената отплате кредита или у виду плана отплате кредита у којима је садржана висина ефективне каматне стопе, а на основу којих би суд на јасан и недвосмислен начин утврдио да је тужени као давалац кредита упознао корисника кредита овде тужиоца са стварним трошковима у поступку реализације предметног кредита, то произилази да је одредба члана 7. алинеја 1. Уговора бр. 07040032-88-2012 која гласи „корисник се обавезује да плати Alpha bank а.д. накнаду од 0,50% на име трошкова обрада и пуштања кредита у течај, једнократно унапред на износ одобреног кредита, у динарској противвредности по продајном курсу Alpha bank за ЕУР, на дан пуштања средстава кредита у течај“ ништава у смислу члана 103. Закона о облигационим односима.

Како је другостепени суд утврдио да је наведена одредбе Уговора о кредиту ништава, то основано тужилац потражује у смислу члана 104. Закона о облигационим односима као последицу ништавости износ од 311.150,40 динара који износ је тужилац уплатио дана 03.04.2012. године туженом на име трошкова обраде кредита, при чему је другостепени суд имао у виду да тужени у току поступка није оспорио висину утуженог износа. На утужени износ потраживања, тужиоцу основано припада и право на законску затезну камату почев од 04.04.2012. године до коначне исплате, а у складу

са чланом 214. Закона о облигационим односима, с обзиром да је тужени као стицалац био несавестан.

Имајући у виду наведено, да је првостепени суд на утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право, а правилном применом наведених законских одредби, произилази да тужбени захтев како за утврђење ништавости спорне одредбе уговора тако и за враћање наплаћеног износа је основан, то су се стекли услови за преиначење првостепене пресуде и усвајање тужбеног захтева.

Како је преиначена одлука у погледу главне ствари, то је преиначена и одлука о трошковима парничног поступка применом одредбе члана 165. Закона о парничном поступку, тако што су тужиоцу у складу са опредељеним трошковником, досуђени трошкови парничног поступка на име приступа на једно одржано рочиште у износу од 7.500,00 динара, на име састава два поднеска од по 6.000,00 динара, на име таксе на тужбу у износу од 21.823,00 динара, на име таксе на пресуду у износу од 21.823,00 динара, што укупно износи 63.146,00 динара.

Са изнетих разлога и применом одредбе члана 394. Закона о парничном поступку, одлучено је као у ставу I изреке пресуде.

Одлуку у ставу II изреке, другостепени суд је донео применом одредбе члана 165. закона о парничном поступку, с обзиром да је тужилац успео у жалбеном поступку, па му припадају трошкови настали пред другостепеним судом и то на име састава жалбе у износу од 12.000,00 динара и на име таксе на жалбу у износу од 21.823,00 динара.

ВТ/МПК/ЦМ

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА

Весна Тодоровић с.р.

За тачног отправка

